

СИНТЕТИЧНА ЗАЛЕЖНІСТЬ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Касапоглу Світлана Олександрівна

*д.ю.н., професор кафедри публічного права,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»,
м. Дніпро, Україна*

Пракопенко Владислав Віталійович

*студент,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»,
м. Дніпро, Україна*

Не зважаючи на те, що Кримінальний процесуальний кодекс був прийнятий ще в 2012 році [1], а це майже більше десятиліття тому, в сучасних «воєнних» умовах, питання наукового та практичного удосконалення кримінальних процесуальних норм виходить на перший план.

В теперішніх умовах цей процес передбачає наступні шляхи: по-перше, закріплення істинності норм через закріплення істинності їх змісту; по-друге, наукове дослідження актуальних питань структурних «композицій» норм кримінального процесуального права, що в свою чергу викликає необхідність укріплення різних позицій щодо їх структури; по-третє, удосконалення системи норм кримінального процесуального права в цілому, зважаючи на те, що під час дії воєнного стану дане питання є чи не одне з нагальних, оскільки реалізація відбувається з великою кількістю «якщо...».

Автори вважають за актуальне зупинитися на розгляді питань структури кримінальних процесуальних норм, а саме особливостях синтетичних зв'язків гіпотези і диспозиції, а також гіпотези та санкції або диспозиції і санкції, оскільки вчення про структуру кримінальних процесуальних норм розробляється здебільшого в рамках загальної теорії права.

Загальновідомо, що логічна структура кримінальних процесуальних норм має притаманні їй свої схематичні зв'язки між елементами, що її утворюють [2, с. 69-71]. Внутрішня будова, зв'язок елементів, що складають синтетичні зв'язки кримінальних процесуальних норм, відрізняється «жорсткістю», «непорушністю» «інваріантністю». Але, все ж, особливістю є те, що ці елементи (гіпотеза, диспозиція, санкція) об'єднані не на принципах ієрархічної залежності, характерної в

основному для зв'язку елементів всередині галузі чи інституту права, а **синтетичної залежності**. Вона будується за таким правилом: відсутність хоча б одного з елементів логічної структури кримінально-процесуального права автоматично призводить до руйнування вказаної самої норми.

Слід також відмітити і ту особливість, що в кримінально-процесуальному праві норм, що **формулюють головним чином диспозицію, прямо чи опосередковано гіпотезу і безпосередньо не називаючи санкцію** більшість. Приклад - це статті 2, 5, 409, 409, 459 КПК України та інші. На перший погляд здається, що санкцій в даному випадку не передбачено. Але було б неправильним вважати, що такі логічні норми взагалі не передбачають санкцій. У відповідних випадках мова йде не про відсутність санкції в нормах кримінально - процесуального права, а про формулювання їх в різних частинах нормативного акту. Підтвердженням того може бути стаття 408, 409 КПК України, в якій перелічено підстави зміни вироку або ухвали суду судом апеляційної інстанції. Ці норми передбачають санкції, розраховані на суттєві порушення органами дізнання, слідства, прокуратури та суду великої кількості і при цьому самих різних за своїм конкретним проявом правил поведінки, що сформульовані в різних статтях закону. Підтвердженням також може стати і судова практика, в даному випадку наведемо як приклад постанову, від 29.10.2020, про односторонність та неповноту судового слідства, у відповідності до ст. 398 КПК України (1960...) № 526/94/14-к[3].

Необхідно також вказати і на те, що структурні елементи кримінальних процесуальних норм можуть бути передбачені не лише в різних частинах одного нормативного акту, наприклад кримінально-процесуальному кодексі, а й **в різних нормативно - процесуальних актах**. Наприклад: в своїй процесуальній діяльності органи прокуратури керуються нормами кримінального процесуального кодексу, структурні елементи яких знаходимо не лише в кримінальному процесуальному кодексі, а й в законах про прокуратуру, про міліцію та інших.

Підсумовуючи все вищевказане, скажемо, що системі норм кримінального процесуального права властива своя синтетична (типова) схема зв'язку елементів, що її складають. Основним принципом побудови всередині цієї типової схеми - нормативна побудова інтелектуального та юридичного змісту державної волі. Така нормативна побудова дає право говорити, що зміст норми розкривається не лише через права та обов'язки, але й має характер загального логічного правила поведінки.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. Стор. 474. Стаття 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Касапоглу С.О. Реалізація норм кримінального процесуального права: монографія. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2018. 306 с.
3. Постанова ВСУ від 20 січня 2022 року (м.Київ) за номером № 398/2244/20 URL// <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=102765683&red=1000031659de32bcc79d88b70d1012f1b89c98&d=5>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-151>

ДОСВІД КОДИФІКАЦІЇ В КРАЇНАХ АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОГО (ЗАГАЛЬНОГО) ПРАВА

Олійник Антон Вікторович

*аспірант кафедри міжнародного приватного права
та порівняльного правознавства,*

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Кодифікація є важливим способом упорядкування та систематизації нормативно-правових актів у різних правових системах світу. В англо-американській правовій системі, яка ґрунтується на прецедентному праві, процеси кодифікації мають свої особливості. Ці особливості пов'язані із історичними умовами становлення та розвитку англо-американської правової системи.

Англо-американське (загальне) право виникло в Англії в ранньому Середньовіччі. Як і багато інших ранніх правових систем, це право спочатку складалося зі звичаїв, але саме в Англії важливого значення набули процедури захисту прав, передбачених звичаєм. З розвитком феодальної держави процедурні засоби правового захисту з часом призвели до створення сучасної системи загального права, у якій права розглядаються як першочергові, і захищаються за процедурою. Тому, що стосується законодавства феодальної Англії, то судові прецеденти і статuti стали його основою і, відповідно, джерелами права. Розвиток правової системи права Англії обумовлював прийняття різноманітних судових рішень та статутів, і тому потребував певної систематизації, однак не передбачав їх систематизацію у вигляді кодифікації.